

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Čechoslovan**

Vydavatel: **V. Švihovský**

Vydáváno v letech: **1911-[1918], 1911, 06.05.1911**

Číslo ročníků: **1, 13**

Číslo výtisků: **1, 13**

Datum vydání čísla: **06.05.1911**

Identifikátor ISSN: **2414-9373**

Stránky: ,

Tak se stalo, že podnes nacházíme značné srbsko-chorvatské ostrovy na maďarském území mezi řekou Rábou, jezerem Nežiderským, Prešpurkem a Vídní, ba i několik při řece Dyji moravské. Rakousku byla tato kolonizace vítána a Srbům slibovány mnohé výhody. Sliby však podle chvalného rakouského zvyku nebyly vyplněny, a proto se část Srbů opět vystěhovala; mnoho tisíc jich odešlo tehdy do jižního Ruska, kde se usadili při Dněpru v tak zvané Nové Srbi. V původních srbských sídlech na Balkáně usadili se Arnauti (Albánci), kteří stále více se šíří a dosahují nyní již k samotnému království Srbskému. Kosovo pole, bývalý stěží Srbska, je dnes arnautský a živel srbský v těchto krajích rychle ustupuje živu arnautskému. Srbové bolestně pocítují následky tohoto svého ústupu před Albánci, neboť právě Novopazarsko a Kosovsko jsou jim nezbytny k dalšímu životu. Jako na jihozápadě Arnautům, tak ustupují Srbové na severovýchodě Rumunům. Tito vytlačují je nejen z uherského Banátu, nýbrž pronikají do samého království Srbského. Tyto ztráty jsou částečně vyváženy poslovaněním Dalmacie, jež byla původně veskrze románskou, a teprve v 17. století se stala čistě slovanskou.

Národ Srbochorvatský v nynější době sídlí v několika státech. Chorvaté všichni přísluší k říši Rakousko-Uherské a zaujímají část Jstrie a Přímoří, část Dalmacie a Bosny, celé Chorvatsko a mimo to tvoří ostrovy v Slavonii a v Záp. Uhrách. Srbové jsou usazeni v samostatném království Srbském, v Bosně a Hercegovině, v části Dalmacie, na Černé Hoře, v severní části tureckých vilajetů skaderského a skoplijského, v Slavonii a tvoří velké ostrovy v jižních Uhrách. Přesně určití hranice národa srbochorvatského je velice těžké, a ještě těžším úkolem by bylo stanoviti hranice, dělíce Srby od Chorvatů. Mimo svrchu zmíněného území, kde žijí Srbové a Chorvatí v hromadném počtu, nacházíme srbské osady v území albánském (Staré Srbsko), v Makedonii, v Itálii, v Rusku a Americe. Do Italie dostali se Srbové po vpádu Turků v 16. stol. a udrželi se podnes v Abruzzských horách v počtu asi 5000 duší. V Rusku je jich na 9000 v severní části Chersonské gubernie, v újezdech jelizavetgradském a alexandrovském, avšak jsou již skorem úplně poruštili. Do Ameriky stěhují se poslední dobou mnoho Chorvatů, méně Srbů. Usazují se hlavně v různých městech severoamerických Spojených Států. Vedle toho stěhují se i do Afriky a Australie (Nový Zeland).

Živel srbochorvatský jest poma-

lu zatlačován v Chorvatsku živlem německým a maďarským (k tomu přispívá silně stěhování Chorvatů z vlasti), a na jihu, v Novopazarsku a na Kosově poli živlem arnautským.

Zajímavé je, že v národě srbochorvatském převládají počtem muži

nad ženami, čehož jinde nebývá. Co se týká vzdělání, jsou Srbochorvaté velice pozadu za ostatními národy. Největší počet lidí, neznajících čísti a psátí, je v zemích balkánských a v Dalmacii. Zaměstnaním jsou Srbové a Chorvatí výhradně zemědělci.

D O P I S Y.

Ulbárov.

Na posledních výběžcích Tater, jež se končí až v Rusku, leží naše česká ves Ulbárov. Každý, kdo chce z roviny na nás se podívat, musí vysoko hlavu pozdvihnouti a marně si láme hlavu, proč první kupující Češi vybrali si tyto pahorky, když mohla se tehdy koupiti, za tytéž peníze, zem rovná, půda úrodná. Však jsme již na to zvykli a dnes bychom bez těch kopečků ani nemohli žítí.

V dávných dobách Ulbárov náležel pánům z Mjaskovských, potom prodejem a sňatkem přešel v majetek rodu Ovsjaných, od kterých naši předchůdci tento „ráj“ koupili. Správu majetku vedl pan Jaroševský, který naše kupující krajany pořádně ošidil. Zakoupeno bylo 800 morgů (morg = 1317 čtver. sáhů) po 10 rub. morg. Ale když se zakoupená země změnila, ukázalo se, že nemá ani rozlohy 500 morgů. Prodávající jim dal stvrzenku na obyčejném papíře, že peníze za zem obdržel, ale o nějaké formální smlouvě u notáře nebylo ani řeči. Asi za rok přijel sem gubernátor Gresser, který chtěl viděti naši kupní smlouvu. Když se mu ukázal kus papíru řekl, že to nic není a poradil se postarati o zákonitou stvrzenku (купчую крѣпость). Nyní teprve naši „blahoslavení věřící“ začali naléhat na p. Jaroševského, aby jim vydal zákonitý dokument, však tento začal se vykrucovat a odkládat ze dne na den. Ale na naše si nepřišel. Když se již stával hrubým a domlouvání nic nepomáhalo, obořili se na něho rázně a pohrozili i výpraskem, což konečně účinkovalo. Když konečně se kupující usadili ve svém panství, bylo zle. Úspory byly stráveny a na zařizování hospodářství a stavbu obydlí nezbývalo. Tak se naši usadili v opuštěném starém zámečku, po několika rodinách v pokoji s trochou peněz a kopou děti.

Malé tyto úspory zmizely brzy a tu třeba bylo ohlížeti se po nějakém výdělku. Tu se chodilo k okolním velkostatkářům mlátit za 15 k. denně, někteří šli sloužit, zejména

ke knížeti Sanguškovi. Na štěstí začala se stavět odbočka ze Zdobunova do Brodu, která vede okolo Ulbárova. Všichni se vrhli na práci, vyváželi zem, kopali, kdo uměl vládnout pilou a sekerou pracoval na stavbách a vydělávali slušně. Nyní začalo se pomýšletí na stavbu svých vlastních krbů. Po dlouhých domlouváních a hrozách dal p. Jaroševský plnou moc p. Oličovi, který vymohl našim zákonitou kupní smlouvu.

Nehledě na všechnu bidu a nouzi první starostí bylo zaříditi si školu. Již první rok bylo započato vyučování v panské stodole. Učitelem byl pan Sumr, potomní pravoslavný kněz v Teremně. V zimě najmuta byla pro školu bývalá židovská kréma. Po p. Sumrovi krátkou dobu vyučoval čekatel kněžství p. Folant, po něm též na krátko působil p. Svěrák. Pole byla zasetá, ale jelikož půda byla nevypracovaná a nehnojena, nedala úrodu žádnou. Co zase-li, tolik asi i sklídili. Nastaly zase doby těžké. Byla láce, libra masa 3 kop., pud žita 40 kop., ale zač nakoupiti potřeby, když není peněz? Tu začali káceti lesy a dříví voziti na prodej do Rovna. Byl to krvavý výdělek. Jeden den se dříví řezalo, druhý se vezlo a prodávalo se za 50—60 kop. vúz. Tak to trvalo mnoho let a byl to jediný způsob obživy. Když část lesa byla vymýcena, mnozí se vrátili ze služeb a počali hospodařiti. Ihned se pomýšlelo na zřízení školy. Našli učitele p. Kosafe, našli místnost a vyučování počalo. Však p. Kosaf zůstal jen do jara a odešel. Nebylo čím mu platit. Za nějaký čas přišel p. Řehák, ale mnozí byli proti němu, z toho vznikla jeho nechuť k práci a brzký odchod.

Cas: od času přijížděl k nám pan farář Jan Saska ze Hlinska, k němuž je naše obec přifařena. Bylo to vše (tak chudičké, ale tak milé a drahé. Každý pospíchal uslyšeti slovo Boží v rodné české řeči, třeba v místnosti chudé a malé.

V r. 1879 bylo počato se stavbou školy, ale pro nedostatek prostředků byla práce přerušena. Po návrhu obecního starosty p. I. Pažuta byl vyzván do Ulbárova p. učí-

tel Říha z Novin. Vyučováno bylo ve světlici u p. Vyníkala, který se svou manželkou s otcovskou péčí a trpělivostí se staral o školu a žáky. Dříví ku topení na sáňkách přivezl p. Jan Krejčí se ženou. Budiž těmto dobrým občanům za to čest' a chvála!

Bylo to však smutné vyučování. Nastaly v obci rozbroje, mnozí sousedé byli proti škole a tak z celé obce jenom 14 žáků školu navštěvovalo. Tu o novém roce přijel p. staršina, veliký přítel školství Josef Zedník, svolal v kovárně p. Novotného obecnou schůzi a vzletnou řečí umoudřil všechny. Vylíčil jim smutný stav školy a života mládeže, která tím trpí a se znemravňuje. Pohnutí byli sousedé, zapomněli na sváry, sjednotili se a usnesli se učitelé platit 180 rublů. Místnost' u p. Vyníkala nedostačovala a nová školní budova stála opuštěná a nedodělaná. Přistoupilo se k pokračování ve stavbě a konečně v r. 1881 byla zakončena a slavnostně vysvěcena. Ve škole se každou čtvrtou neděli vykonávaly bohoslužby. Počet žáků se zvýšil na 120 a byli mezi nimi někteří i 14 letí. Bladodárný vliv p. učitele dosáhl skvělého cíle. Dnes jsou mnozí z prvních žáků již hospodáři a otcové rodin, však s radostí vzpomínají na svá mladá léta, ztrávená v lavicích školních. Pořádaly se zábavy, žáci hráli divadlo atd.

V tu dobu byl též založen ochotnický spolek, který úspěšně pracoval. Pořádal častokrát divadelní představení, na které přicházelo mnoho krajanů z okolí, by se ušlechtilé pobavili. Tyto pěkné zábavy měly dobrý vliv na občany a na společenský a přátelský život jejich. P. učitel Říha musel nastoupit vojenskou službu a tu jej vystřídal p. Smutek, který však byl člověkem nemocným a proto nevrlym. Neučiteloval dlouho; vystěhoval se na Don a škola zase zůstala opuštěnou.

P. Říha vrátiv se z vojenské služby nastoupil opětně úřad učitel'ský, však brzy nastaly náboženské třenice a vlivem inspektora Vojevchovského byl přinucen odstoupiti. Po něm následovali pp. Votruba a Hlavatý, za nichž však pěkná činnost' divadelní zanikla, nebyvši nikým podporována. Nástupci jejich byli již učitelové ruští, kteří se starají jen o své suchopárné vyučování a pro společenský a výchovný život osady nemají porozumění a zájmu. Žáci těchto učitelů, nynější mládež, zapomíná svůj rodný jazyk mateřský a pomalu se odnárodňuje.

V obci máme dobrovolný hasič'ský spolek, který úspěšně pracuje a několikrát již svou zdatnost pro-

kázal. Je zaopatřen vším potřebným náradím. Na kraji obce vyniká pěknou stavbou mlýn, hnaný plynovým motorem. Vodní mlýny však upadají. Kromě toho jsou u Ulbárova velká ložiska křídly, která se prodává okolním cukrovarům. Naše kamenné lomy dodávají nám hojně laciného kamene, takže dřevěné budovy mizí a nahražují se kamennými.

Jak jsem již upomenul byli u nás jenom drobní hospodáři s malými pozemky. Většina z nich v době prodeje velkostatků, prodali své zdejší majetky a zakoupili si jinde, takže z 115 rodin zůstalo dnes jenom 72. Majetek náš skupováním polských statečků se rozmnožil. Dnes vládne naše obec 1600 morgy.

Trvalo to velmi dlouho než naši sousedé ruští zvykli si na naše pořádky. Ani prosbami, ani hrozbami nedali se pohnouti. Škodili nám kde a jak mohli. Obzvláště v noci rádi spásali nám naše role. Když pak pomalu jsme je naučili lepšímu hospodaření, seti jetele, který jsme seli s nimi napolovinu, nastal poměr lepší.

V. Ř.

Straklov.

V čísle 5 byl uveřejněn článek o obci Straklově v Dubenském újezdě, Volynské gubernie. Pokládám za vhodné doplnit některé údaje, aby načrtnutý pěkný obrázek byl pěknější.

Osada je ryze česká a sestává z 70 rodin a sice z 228 mužského a 224 ženského pohlaví.

V r. 1875 zakoupili jsme 1029 desjatin od polského statkáře Skřineckého, z nichž část jsme prodali ruským sousedům, tak že nám zůstalo 610 desjatin. Páda byla velice špatná nezpracovaná, všechna v křovinách a zaplatili jsme 60 rub. za desjatinu. Nyní se cení ornice 700 rub., a lesy 400 rub. za desjatinu.

Pěstuje se u nás pšenice, ječmen, žito, chmel, chov dobytka, zelenářství a sadařství.

Naše hospodářství stojí na vy-

sokém stupni, používá se hospodářských strojů; v naší osadě je 13 žacích, 33 mláticích, 4 secí a jiné stroje.

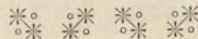
Remeslnictví u nás je zastoupeno takto: 3 řezníci, 2 kováři, 1 soustružník, 2 koláři, 2 obuvníci a 4 truhláři. Máme 3 hostince a státní „monopolku“, z průmyslových podniků je dílna na hospodářské stroje a 2 cihelny, zaměstnávající 20 dělníků. Naše osada není tuze bohatá neb orné půdy málo. Zámožnost je průměrná.

V ministerské jednotřidní škole se vyučuje pouze rusky. České děti počtem 57 všechny chodí do školy, mimo toho dochází tam 8 žáků ruských z blízkého Dubenského nádraží. Vzdělání u nás je prostřední. Všichni naši osadníci čtou a píší česky, většina též rusky. Synové 4 osadníků navštěvují Dubenského gymnázium. Osada je celá pravoslavná od roku 1888. Knihy se čtou ponejvíce v zimě. Z časopisů odebírá se několik výtisků Cechoslovana, potom Národní Politika.

Hasič'ský spolek, založený v r. 1906 a čítající 30 členů činných a 75 přispívajících. Spolek hasič'ský již mnohobráte svou rychlou a účinnou pomocí v případech neštěstí dokázal svou zdatnost a dobrou sevečinnost. V tomtož roce založený „Divadelní spolek“ čítá též 30 členů a čile si vede.

Vliv Cechů na hospodářský vývoj ruského obyvatelstva jeví se všude. Při našem příjezdu do osady neměli naši ruští sousedi žádných hospodářských strojů, vozy bez obruči a bez železa, pluhy dřevěné těžké, tak že je muselo táhnouti 4-5 koňů. Nyní již mají pěkné vozy, železné lehké pluhy, hospodářské stoje. Hnojí též svá role a dovážejí hnůj z blízkého města. Pěstují též chmel.

Sousedský náš poměr je přátelský. Chodíme společně do kostela, žijeme bez hádek a svárů. V 6 případech ruští mládenci uzavřeli sňatek s Češkami. *Josef Suchý.*

DOMA I V CIZINĚ.

Stav věci na Dalekém Východě. Vojenský zpravodaj vážného německého listu „Vossische Zeitung“ sděluje zajímavé zprávy o stavu věci na Dalekém Východě. Nejprve ukazuje na úmluvu Ruska s Japonskem, která v poslední době přijala charakter spojeneckých poměrů. Úmluva postupimská podle miněni zpravodaje také dokazuje, že si Rusko chce rozvázati ruce k novým

podnikům ve východní Asii. Rusko se nachází na počátku zcela nové epochy své expansivní politiky v Asii. Možno pokládati za jisté, že Rusko je zbaveno možnosti hnouti se ku předu po této cestě mírnými prostředky. Nálada v Japonsku je nepřízniva Čině, a Rusku je nevyhodnějším využitkovati nynějšího momentu k postupu ku předu. Poslední tajné porady v ministerstvu